

COMPETENCES4ESD

AN INNOVATIVE ESD KEY COMPETENCES TRAINING MODEL FOR TEACHERS IN THE FRAMES OF THE 4SDG - QUALITY EDUCATION FOR ALL

PROJEKTIN NUMERO 2021-1-PL01-KA220-VET-000033148

COMPARATIVE RESEARCH NETWORK:

WWW

WWW.4ESD.EU

MOOC PLATFORM

[HTTPS://COMPETENCES4ESD.EU/ELEARNING/](https://COMPETENCES4ESD.EU/ELEARNING/)

Tämä asiakirja on Erasmus+ -hankkeen Competences4ESD: An innovative ESD Key Competences Training Model for teachers in the frames of the 4SDG - Quality Education for ALL puitteissa toteutetun yhteistyön tulosta. Se on lisensoitu Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International -lisenssillä (CC BY-NC-SA 4.0).

Voit tutustua lisenssiin osoitteessa: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

CC-BY-NC-SA

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat ainoastaan tämän tekstin laatijoiden näkemyksiä eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan koulutuksen ja kulttuurin toimeenpanovirasto (EACEA) kantaa. Euroopan unioni ja EACEA eivät ole vastuussa niistä.

Co-funded by
the European Union

Co-funded by
the European Union

Osaaminen 4ESD

Viitekehys

Euroopan unionin rahoittama. Esitetyt näkemykset ja mielipiteet ovat kuitenkin vain kirjoittajan (kirjoittajien) omia eivätkä välttämättä vastaa Euroopan unionin tai [tuen myöntävän viranomaisen nimi] näkemyksiä ja mielipiteitä. Euroopan unionia tai tuen myöntävää viranomaista ei voida pitää niistä vastuussa.

Osaaminen 4ESD

Viitekehys

Menetelmä

Kunkin kumppanin oli tutkittava, miten ja mitkä kestävän kehityksen tavoitteet on tällä hetkellä sisällytetty opetukseen ammatillisen koulutuksen alalla omassa maassaan ja mitä suosituksia tai suunnitelmia on olemassa niiden sisällyttämiseksi tulevaisuudessa.

Työskentelimme jo olemassa olevien tietojen yleisen tunnistamisen, kehittämisen ja arvioinnin parissa. Kirjoituspöytätyöskentelyn vaiheisiin kuuluivat tutkimuslähteiden tunnistaminen, jo olemassa olevan tiedon ja aineiston kuuleminen, kerättyjen tietojen vertailu, yhdistäminen ja uudelleen työstäminen sekä lopputuloksen arviointi. Kukin kumppani oli toteuttanut yhden tutkimuksen ja jakanut tulokset kumppanuuden kanssa.

Tähän asiakirjaan on koottu yhteen konsortioon kuuluvissa eri maissa tehtyjä tutkimuksia: Saksa, Suomi, Slovenia, Puola, Kreikka ja Kypros.

Perusasiat

- ammatillisen koulutuksen ala

Maan ammatillisen koulutuksen rakenne

Ammatillisen koulutuksen laajuus ja merkitys maassa

Ammatillisen koulutuksen yleinen tilanne maassa

Slovenia: Slovenian perusopetus yhdistää perusasteen ja alemman keskiasteen koulutuksen yhdeksi kokonaisuudeksi. Ammatilliseen koulutukseen osallistuvien osuus on Sloveniassa yli 70 prosenttia, mikä nostaa maan Euroopan unionin vertailussa kärkeen.

Kreikka: Ammatillinen koulutus on vahvasti valtiollisesti säänneltyä ja pääasiassa koulupohjaista; itse asiassa viime aikoihin asti ammatillista koulutusta tarjottiin enimmäkseen koulupohjaisen lähestymistavan kautta. Keskiasteen jälkeiseen muuhun kuin korkea-asteen ammatilliseen koulutukseen ilmoittautuneiden oppijoiden kokonaismäärä on kasvanut 15 852:sta vuonna 2014 82 860:een vuonna 2018. Aikuiskoulutukseen osallistuminen on pysynyt vakaana edellisen

vuosikymmenen aikana (3,9 % vuonna 2019), mikä on selvästi alle EU28:n keskiarvon (10,8 %).

Saksa: Ammatillinen koulutus perustuu Saksassa valtion, yritysten ja työmarkkinaosapuolten tiiviiseen yhteistyöhön. ISCED-tasojen 3-4 keskiasteen ja keskiasteen jälkeinen muu kuin korkea-asteen koulutus on Saksassa melko suosittua (57,4 %) verrattuna useimpiin muihin EU:n jäsenvaltioihin.

Suomi: Suomessa ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne on kolmitasoinen. Tutkintotyyppejä on kolme: ammatillinen toisen asteen tutkinto (73 % opiskelijoista vuonna 2017), ammatillinen jatkotutkinto (18 % opiskelijoista), erikoisammattitutkinto (9 % opiskelijoista). Vuonna 2017 % nuorista haki ammatilliseen toisen asteen opintoihin heti peruskoulutuksen jälkeen. Vuonna 2017 ammatillisen koulutuksen suorittaneita oli yhteensä 73 837.

Puola: Puolan ammatillisen koulutuksen hallintojärjestelmä koostuu kolmesta tasosta: kansallisesta tasosta (asianomaiset ministeriöt), alueellisesta tasosta (koulujen johtajat, lähinnä pedagogisen valvonnan puitteissa) ja paikallisesta tasosta (kaupungit ja lääninhallitukset, jotka ylläpitävät valtaosaa kouluista). Ammatillinen koulutus toisen asteen (keskiasteen) ja keskiasteen jälkeisellä tasolla tapahtuu pääasiassa kouluissa. Toisen asteen koulutus sisältää sekä ammatillisen että yleissivistävän koulutuksen. Lukuvuonna 2018/19 toimi 7 600 keskiasteen ja keskiasteen jälkeistä koulua. Edelliseen lukuvuoteen verrattuna näiden koulujen kokonaismäärä väheni 1,4 %, mikä johtuu kouluikäisen väestön vähenemisestä.

Kypros: Kyproksen ammatillisen koulutuksen määrä on vähentynyt. Kyproksen alueellinen väestö vuonna 2020 oli 888 005. Väestö on kasvanut 4,8 prosenttia vuodesta 2015, mikä johtuu pääasiassa kolmansien maiden kansalaisten maahantulosta. Kuten monissa muissakin EU-maissa, väestö kuitenkin ikääntyy. Tämän seurauksena ammatilliseen koulutukseen ilmoittautuminen on vähentynyt. Kyproksen tasavallassa ammatillisella koulutuksella tarkoitetaan ammatillista koulutusta keskiasteen ja korkea-asteen koulutustasoilla. Ammatillista koulutusta on tarjolla myös uudessa nykyaikaisessa oppisopimusjärjestelmässä, joka on suunnattu nuorille, jotka jättävät muodollisen koulutuksen kesken 14-18-vuotiaina. Valmistava oppisopimuskoulutus kestää yhden lukuvuoden, ja siihen voivat osallistua 14-16-vuotiaat nuoret, jotka eivät ole suorittaneet alemman keskiasteen koulutusta (EQF 2).

Ammatillisen koulutuksen haasteet

Slovenia: Slovenia: Digitaalisen muutoksen ja automaation haasteet, 15-64-vuotiaiden slovenialaisten digitaaliset taidot ovat hieman alle eurooppalaisen keskiarvon. Opettajapula perus- ja keskiasteen koulutuksessa.

Kreikka: korkea työttömyysaste, odottamaton pakolaisvirta pysäytetty Kreikan alueelle, väestön ikääntyminen, aivovuoto lisääntynyt.

Saksa: Nuoret naiset ja miehet suuntautuvat edelleen hyvin eri tavoin ammatillisen koulutuksen markkinoille. Kouluttajien ja opettajien suurena haasteena on auttaa oppisopimuskoulutettavia voittamaan kieli- ja koulutuspuutteet, jotta he voivat hankkia teoreettista erityisosaamista.

Suomi: Nuorisotyöttömyys on kasvussa. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on paljon yleisempää kuin lukiokoulutuksen.

Puola: - ammatillisten opintojen houkuttelevuus, keskeisten opetussuunnitelmien mukauttaminen nykyisiin haasteisiin ja työmarkkinoiden nykyisiin tarpeisiin, työnantajien osallistumisen lisääminen käytännön ammatillisen koulutuksen järjestämisessä, osaamisen kysynnän tunnistaminen ja ennakointi työmarkkinoilla, - ammatillisen aineen pätevyyden ja osaamisen mukauttaminen, - riittävän määrän ja riittävän pätevyyden omaavien käytännön ammatillisen koulutuksen opettajien ja ohjaajien varmistaminen tukemalla heidän ammatillista kehittymistään ja rohkaisemalla nuoria ryhtymään ammattiin; elinikäisen oppimisen edistäminen aikuisten keskuudessa.

Kypros: työttömyys, talouskriisi, naisten osallistuminen, aikuisten kannustaminen elinikäiseen oppimiseen.

SDG:iden opettaminen

Miten SDG:t on yleisesti ottaen integroitu maan viralliseen koulutukseen?

Slovenia: Yleisesti ottaen kestävän kehityksen tavoitteisiin suhtaudutaan nykyisessä virallisessa koulujärjestelmässä pelkistävästi, pääasiassa siksi, että koulujärjestelmä ei sovellu radikaalien monialaisten ajatusten käyttöönottoon. Kestävän kehityksen tavoitteita käsitellään osittain kaikilla koulutustasoilla, perusopetuksesta korkea-asteen koulutukseen. Yksiselitteisten kestävän kehityksen tavoitteiden sisällyttäminen riippuu tieteenalasta tai koulutyypistä, mutta suurin osa ammatillisista oppilaitoksista käsittelee luonnonympäristöön, ravitsemukseen ja terveyteen liittyviä kestävän kehityksen tavoitteita.

Kreikka: Kreikka: Näitä avainteemoja käsitellään nykyisten oppiaineiden ja erillisten hankkeiden kautta:

- vammaisten ja/tai erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden opetus yleisopetuksen luokassa, rinnakkaisen tuen turvin, inklusiivisissa luokissa;

- erityiskouluissa opetettavat yksittäiset oppiaineet;
- yksilölliset opetusohjelmat oppilaiden erityisten koulutustarpeiden mukaan;
- joustavat vyöhykeohjelmat (peruskoulujen 4. luokkaan asti) ja Creative Work Zone;
- yhteiskoulutusohjelmat; ja,
- oppisopimuskoulutusohjelma lyseoista valmistuneille.

Saksa: Perusopetuksen alalla ministeriö avustaa kumppaniorganisaatioitaan opettajien perus- ja täydennyskoulutuksessa, opetussuunnitelmien kehittämisessä, opetus- ja oppimateriaalien kehittämisessä ja koulujen hallinnon parantamisessa. Ministeriö rahoittaa myös luokkahuoneiden ja opettajien koulutuskeskusten rakentamista, kunnostamista ja varustamista sekä tarjoaa opetus- ja oppimateriaalia.

Suomi: Suomen hallitus sisällytti kestävän kehityksen edistämisen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaansa vuonna 2003. Tämä kehittämissuunnitelma on opetusministeriön keskeinen ohjausväline. Kestävän kehityksen edistäminen on myös sisällytetty perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen toisen asteen koulutuksen kansallisiin perusopetussuunnitelmiin.

Puola: näyttää siltä, että nykyään myös Puolassa vakuuttuneisuus siitä, että koulutus on keskeinen väline kestävän kehityksen olettamusten toteuttamisessa, on vahvistumassa. Sen tarkoituksena ei ole vain välittää tietoa, vaan myös muokata ihmisissä kykyä tyydyttää omat toiveensa tavalla, joka mahdollistaa samojen tarpeiden toteuttamisen tuleville sukupolville.

Kypros: Kestävän kehityksen tavoitteet on sisällytetty viralliseen koulutukseen seuraavin keinoin: - Hallituksen ympäristö- ja kestävän kehityksen koulutuskeskusten verkosto koostuu seitsemästä (7) ympäristökoulutuskeskuksesta, ja se muodostaa täydentävän rakenteen epäviralliselle koulutukselle kestävän kehityksen kysymyksissä, - Kestävän kehityksen kasvatuksen opetussuunnitelman täytäntöönpano, - Opettajien ja kasvattajien ammatillinen kehittäminen kestävän kehityksen opetukseen ja metodologiaan liittyvissä asioissa, kestävän kehityksen osaamisessa, kestävän kehityksen tavoitteissa ja maailmanlaajuisissa kestävän kehityksen tavoitteissa, Yhdistyneiden Kansakuntien Agenda 2030:een, - kestävän kehityksen tavoitteita koskevan opetusmateriaalin laatimiseen ja tuottamiseen, - ympäristöä ja kestävyttä koskevien koulutusohjelmien toteuttamiseen kouluissa ja yhteisöissä, - kestävän koulun edistämiseen, joka perustuu kokonaisvaltaiseen koululähestymistapaan, - verkostoitumiseen ja yhteistyöhön kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla sellaisten järjestöjen ja elinten kanssa, jotka tekevät tärkeää työtä kestävän kehityksen edistämisen alalla, kuten Unescon, UNECE:n, YK:n ympäristöohjelman (UNEP:n), MIO-

ESDE:n, UoM:n, GENE:n jne. kanssa., - eri rahoitusvälineiden käyttöön perustuvien eurooppalaisten kilpailukykyisten ESD-ohjelmien toteuttaminen, - ympäristöä ja kestävää kehitystä edistävää koulutusta koskevien kansallisten raporttien laatiminen sekä ESD-poliittisten tekstien tuottaminen kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla (kansallisen strategisen suunnittelun päivittäminen, Välimeren alueen ESD-strategia, UNECE:n strateginen suunnitelma ESD 2030 jne.

Miten SDG:t on integroitu maan epäviralliseen koulutukseen?

Slovenia: Useat järjestöt, kuten kolmannen elämänvaiheen kansanopisto, kansalaisjärjestöt, ympäristöjärjestöt ja yksityiset yritykset järjestävät kansalaisille tai työntekijöilleen kursseja, joilla käsitellään kestävä kehityksen tavoitteita, jotka liittyvät hyvään terveyteen ja hyvinvointiin, laadukkaaseen koulutukseen, köyhyyden poistamiseen, nälän poistamiseen, eriarvoisuuden vähentämiseen, ihmisarvoiseen työhön ja talouskasvuun sekä teollisuuteen, ilmastotoimiin ja elämään maalla.

Kreikka: Ministeriö on antanut seuraavat esimerkit SDG:iden integroimisesta epäviralliseen koulutukseen: Kreikka: Seuraavassa on joitakin esimerkkejä SDG:iden integroimisesta epäviralliseen koulutukseen:

- Kreikan 446 Natura 2000 -alueen 36 hallintoelimellä on ympäristökoulutuskeskuksia, jotka on suunnattu kaikenikäisille koululaisille ja jotka auttavat käytännön koulutuksen avulla siirtämään kestävä kehityksen yleiset tavoitteet paikallistasolle.

- Ympäristö- ja energiaministeriö osallistuu LIFE-hankkeisiin kumppanina. Erittäin tärkeä osa kaikkia LIFE-hankkeita on tiedon jakaminen, koulutus ja tietoisuuden lisääminen yleisölle, mukaan lukien paikallisyhteisöt ja nuoriso, jota varten laaditaan erityistä viestintämateriaalia ja toteutetaan toimia.

Saksa: Ei-formaali ja arkioppiminen/nuorisoala on yhä tärkeämpi elinikäisen oppimisen yhteydessä, jotta yhteiskunta voisi muuttua kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Epävirallinen ja arkioppiminen käsittää kaiken koulutustoiminnan - mahdollisimman monenlaisille kohderyhmille - virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella. Myös yhä tärkeämmäksi käyvä aikuiskoulutus kuuluu tähän alaan.

ESD on integroitu kulttuuri- ja kansalaiskasvatusohjelmiin, mikä luo tärkeän perustan sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle.

Suomi: Suomi: SDG:n sisällyttäminen epäviralliseen koulutukseen noudattaa samoja periaatteita ja suuntaviivoja kuin virallisessa koulutuksessa.

Puola: Se toteutetaan pääasiassa kansalaisjärjestöjen, paikallishallintojen ja paikallisten instituutioiden kehittämien ja toteuttamien hankkeiden avulla. Sen piiriin kuuluvat paitsi lapset ja nuoret myös - tosin vielä epätyytyttävästi - aikuiset.

Kypros: Kypros: Integrointi epäviralliseen koulutukseen tapahtuu eri tavoin. Jotta kaikki osapuolet saisivat tietoa ympäristökasvatuskeskusten verkostosta ja sen sisällyttämisestä viralliseen koulutuspolitiikkaan kouluja täydentävänä rakenteena, jonka tavoitteena on yhdistää epävirallinen ja arkioppiminen, opetus- ja kulttuuriministeriö jakaa vuosittain kiertokirjeen, jossa käsitellään epävirallisen koulutuksen merkitystä ESD-toiminnassa.

Miten SDG-osaaminen on määritelty maassanne?

ESD-KÄYTÄNNÖT: TAPAUSTUTKIMUKSIA JA HYVIÄ ESIMERKKEJÄ

4 käytännön esimerkkiä siitä, miten ESD-kehäksiä käytetään 1. **Koulutuksessa yleisesti** 2.

Koulutuksessa **yleensä Ammatilliset** oppilaitokset 3. **Yritykset** 4. **Maasi tyypillinen konteksti**

(yksityishenkilöt, yritykset, hyväntekeväisyysjärjestöt jne.).

SLOVENIA:

- **Käytäntö 1: koulutus yleensä**

Ihmisten pyrkimys korkeaan elintason on johtanut ympäristöön kohdistuviin uhkiin ja seurauksiin. Vesivaroja ei ole rajattomasti ja ne jakautuvat epätasaisesti eri maiden kesken. Siksi veden saastuminen olisi tunnistettava vakavaksi maailmanlaajuiseksi kansanterveysongelmaksi. On välttämätöntä edistää ympäristötietoisuutta ja kannustaa ihmisiä tekemään tietoisia muutoksia jokapäiväisessä elämässään. Aiemmissa tutkimuksissa, jotka on tehty Slovenian peruskoululaisille, on raportoitu puutteellisesta tietämyksestä vesistöön liittyvistä ympäristöongelmista ja kiinnostuksen puutteesta käsitellä tällaisia kysymyksiä. Toinen tutkimus tehtiin vuonna 2021 Ljubljanan yliopiston kasvatustieteellisessä tiedekunnassa, ja siinä keskityttiin etsimään parhaita didaktisia lähestymistapoja ja opetusmenetelmiä, joilla voidaan parantaa oppilaiden tietojen laatua, kannustaa heitä osallistumaan aktiivisesti ympäristöongelmien ratkaisemiseen ja tukea kestävä kehityksen tavoitteiden kehittämistä.

Tutkimuksen tavoitteena oli optimoida ja toteuttaa verkkotyöpaja, jossa oli esimerkkejä hydrosfäärin ympäristöongelmien integroimisesta kemian oppitunneille kemian opetussuunnitelman oppimistavoitteiden pohjalta. 145 peruskoulun oppilasta osallistui verkkotyöpajaan, joka sisälsi neljä interaktiivista videota, joissa keskityttiin neljään tärkeimpään veden saastuttajaan - muovijätteeseen, maataloustoimintaan, teollisuusjätteeseen ja öljyvahinkoihin. Vuorovaikutteiset videot sisälsivät kokeita, animaatioita, simulaatioita, muistipelejä, keskustelukysymyksiä jne. Kokeiden avulla oppilaat oppivat esimerkiksi biomuoveista, jotka ovat uusiutuvista lähteistä peräisin olevia biohajoavia materiaaleja, joita voidaan käyttää vähentämään maapalloa tukahduttavan ja ympäristöä saastuttavan muovijätteen ongelmaa. Oppilaat keskustelivat myös biomuovista valmistettävien materiaalien tuotantomahdollisuuksista ja -haasteista. Näiden aiheiden pohjalta verkkotyöpajassa keskityttiin kolmen kestävän kehityksen tavoitteen saavuttamiseen, kuten sanitaatio ja elämä veden alla, puhdas vesi ja laadukas koulutus. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli arvioida tämän sisällön integroinnin tehokkuutta vertailemalla eroja oppilaiden suoritustesteissä heidän tilannekohtaisten ja yksilöllisten kiinnostuksen kohteidensa perusteella ennen ja jälkeen verkkotyöpajan. Opiskelijoiden tulokset olivat merkittävästi paremmat suoritustesteissä sen jälkeen, kun he olivat osallistuneet verkkotyöpajaan. Opiskelijat, joilla oli enemmän yksilöllistä ja tilannekohtaista kiinnostusta, suoriutuivat paremmin kaikista suoritustesteistä. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että opettajien tulisi käyttää kehittyneitä didaktisia menetelmiä (esim. kokeellista työskentelyä, animaatioita, simulaatioita jne.) luodakseen oppimistilanteen, joka herättää oppilaiden huomion ja kannustaa heitä osallistumaan keskusteluihin tai muihin toimintoihin. Motivoituneet oppilaat ovat tehokkaita oppijoita ja heillä on myös taipumus kehittää koko eettinen myönteinen asenne luontoa ja sen arvoja kohtaan (Klemen, 2022). <http://pefprints.pef.uni-lj.si/7108/>.

Käytäntö 2: ESD ammatillisessa koulutuksessa

Kasvatustieteiden tiedekunnan KemikUm-keskus (kehitys- ja innovaatiokoululaboratorio) järjestää erilaisia tapahtumia, joilla edistetään kestävän kehityksen kasvatusta opettajiksi valmistuville opettajille yhteistyössä peruskoulun ja toisen asteen opiskelijoiden kanssa, esimerkiksi järjestämällä työpajoja, konferensseja, koulutusta, ympäristöön, yhteiskuntaan ja talouteen liittyviä toimia, jotka tähtäävät yhteisöjen ja ihmisten kestäväan kehitykseen. Eräässä KemikUm-työpajassa alakoululaiset saivat tietoa biopolttoaineiden tuotannon mahdollisuuksista ja haasteista. Kokeellisen työskentelyn aikana ala-asteen oppilaat tuottivat bioetanolia sokerikäymisprosessin avulla ja biodieseliä käytetystä kasviöljystä transesteröintiprosessin avulla. Oppilaat analysoivat biopolttoaineiden kemiallisia ja fysikaalisia ominaisuuksia ja vertasivat tuloksiaan fossiilisten polttoaineiden ominaisuuksiin. Oppilaat

osallistuivat myös pyöreän pöydän keskusteluun, jossa käsiteltiin dilemmaa, joka liittyy biopolttoaineiden tuotantoon tarkoitettujen viljelykasvien viljelyyn elintarvikehuollon kustannuksella (ruoka vastaan polttoaine). Vuonna 2022 KemikUm-keskus oli jäsenenä "Towards Sustainability Through Co-Creation in STEAM Education" -tapahtuman ohjelma- ja järjestelykomiteassa. Tapahtuma tarjosi tilaisuuden tavata erilaisia nuoria ja muita STEAM-koulutuksen sidosryhmiä, innostaa ja edistää erilaisten näkökulmien, tarpeiden ja toiveiden keskinäistä ymmärtämistä sekä esitellä esimerkkejä hyvistä käytännöistä kestäväen tulevaisuuden rakentamiseksi. Tapahtuma sisälsi 28 työpajaa ala- ja yläkoulun oppilaille, 11 työpajaa ala- ja yläkoulun opettajille, yliopisto-opettajille ja muille, 4 täysistuntopuhujaa, 28 jaoston esittelyä, pyöreän pöydän keskusteluja ja muuta toimintaa. KemikUm-keskus ja muut järjestöt järjestivät ala- ja yläkoululaisille suunnatun kilpailun otsikolla "Nuorten innovaatiot: vastaaminen ympäristössä olevien mikromuovien aiheuttamiin haasteisiin". Kilpailuun osallistuneista oppilaista tuli aloitteentekijöitä ratkaisujen löytämiseksi ympäristössä olevien mikromuovien aiheuttaman ongelman käsittelyyn ja he järjestivät mikromuoveja koskevia toimintoja kouluissaan. Oppilaat toteuttivat näitä toimia myös paikallisessa ympäristössä, esimerkiksi julkaisemalla oman sarjakuvansa paikallisessa sanomalehdessä. Kolme parasta oppilasryhmää esitteli tuloksensa Ljubljanan yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa järjestetyssä European Researchers' Night 2022 -tapahtumassa. <http://kemikum.si/>.

- **Harjoitus 3: Yritykset**

Triglav-konserni: Triglav-konsernissa keskitytään molemmissa yhtiön strategisissa toiminnoissa, vakuutustoiminnassa ja omaisuudenhoidossa, ilmastoneutraaliuteen, ilmastonmuutoksen sietokyvyn varmistamiseen ja kestävien taloudellisten lähestymistapojen edistämiseen vakuutuksissa ja sijoituksissa. Sen vakuutussalkkuun kuuluvat jo nyt vakuutukset ilmastonmuutoksesta aiheutuvien vahinkojen varalta sekä aurinkovoimaloiden ja mikroliikkuvuuden vakuutukset. Sisäisellä *Triglav.smo - Zavarujmo zdravje -ohjelmalla* se edistää työterveyttä ja sosiaalisen ympäristön kestävä kehitystä. Ne huolehtivat työntekijöiden ja asiakkaiden tyytyväisyydestä, kehittävät avointa monimuotoisuuden ja yhteistyön kulttuuria, edistävät sukupolvien välistä yhteistyötä ja vaativat korkeita hallinto- ja ohjausjärjestelmästandardeja. Vuoden jokainen kuukausi on omistettu yhden YK:n 17 kestävä kehityksen tavoitteen saavuttamiselle. Klikkaamalla "My Pledge" -painiketta kuka tahansa voi sitoutua vähintään yhteen konkreettiseen toimeen kunkin kestävä kehityksen tavoitteen osalta ja edistää kestävä tulevaisuutta. Koska ne ovat tietoisia tiedon merkityksestä, ne edistävät lisäkoulutusta, ammattitaitoa ja työntekijöiden kouluttamista. Triglav-konsernissa on strategisesti määritelty elimet, jotka huolehtivat liiketoiminnan kestävien näkökohtien hallinnoinnista ja valvonnasta ja tekevät asiaa

koskevat päätökset. Kestävän liiketoiminnan kehittämistoiminto kattaa kaikki kestävän kehityksen näkökohdat ja niitä koskevan raportoinnin. Kestävän kehityksen vastuuhenkilöt vastaavat täytäntöönpanosta ja koordinoinnista. Kestävän kehityksen toimia seuraa säännöllisesti vaatimustenmukaisuutta ja kestävästä kehitystä käsittelevä komitea. <https://www.triglav.si/>.

Kozmetika Afrodita on slovenialainen kauneudenhoitoalan tuotemerkki, jolla on yli sata työntekijää eri aloilta (esim. farmasian, mikrobiologian, kemian, kosmetiikan, johtamisen ja markkinoinnin asiantuntijoita). Afrodita tarjoaa kauneustuotteita, jotka perustuvat heidän omiin kaavoihinsa ja joissa käytetään vain parhaita luonnonmukaisia orgaanisia ainesosia. Tuotteiden laatu vahvistetaan tarkkojen fysikaalisten, kemiallisten ja mikrobiologisten testien tuloksilla. Yhtäkään kauneustuotetta ei testata eläimillä. Yritys jakaa tietoisuuden sosiaalisen ja luonnollisen ympäristön kanssa tehtävän keskinäisen yhteistyön tärkeydestä. Se uskoo tiedon voimaan löytää uusia ratkaisuja, innovatiivisia ja vallankumouksellisia ainesosia luonnollisista ja kestävästä luonnonvaroista taloudellisella tavalla sekä vähentää kauneustuotteiden kielteisiä vaikutuksia luonnonympäristöön. Yritys on jo ottanut uuden askeleen kohti kestävästä kehitystä tarjoamalla kauneudenhoitotuotteita, joissa ei ole mikromuovia, ja vähentämällä synteettisiä ainesosia. Kozmetika Afrodita osallistuu paitsi työntekijöidensä ja heidän perheidensä elämänlaadun parantamiseen myös laajempaan sosiaaliseen yhteisöön lahjoittamalla ja tukemalla erilaisia humanitaarisia, koulutus-, urheilu- ja kulttuurihankkeita ja -järjestöjä.

<https://webshop.afroditacosmetics.com/int/>

- **Harjoitus 4: Maan tyypillinen konteksti**

Slovenialaiset koulut ovat löytäneet monia erilaisia tapoja sisällyttää ESD opetussuunnitelmiinsa ("viralliset opetussuunnitelmat" ja "soveltavat opetussuunnitelmat"). Näitä ovat mm:

1. Opetetaan ja opetetaan ESD:tä nykyisissä oppiaineissa ja luodaan opetussuunnitelmien välisiä yhteyksiä, kun on olemassa yhteisiä teemoja tai oppimisalueita. ESD:n toteuttamisessa otetaan huomioon kyseisten oppiaineiden ominaispiirteet ja oppilaiden kehitystaso.
2. Erikseen suunnitellut teemapäivät, toimintaviikot ja tapahtumat, joissa keskitytään tiettyyn ESD-sisältöön tai -tavoitteeseen (esim. kampanjat globaaleista kehityskysymyksistä, kierrätyksen edistäminen, Internetin turvallinen käyttö, terveelliset ja paikallisesti tuotetut elintarvikkeet, kestävä liikkuvuus, terveelliset elämäntavat jne.
3. Koko koulun kehittämissuunnitelmat, strategiat ja eetos, joissa on mukana kestävän kehityksen elementtejä. Koulutussuunnitelma on osa koulun kehittämissuunnitelmaa, jossa odotetaan selkeää

määritelmää "vastuusta suuremmasta kokonaisuudesta, vastuusta planeetan ja ihmiskunnan tulevaisuudesta". Opetussuunnitelmiin tulisi sisällyttää ESD:n perustavoitteet.

4. Koulupäivään integroitu toiminta (yhteistyössä vanhempien kanssa).
5. Kouluvierailut ja oppimismahdollisuudet kouluajan ulkopuolella sekä kestävän kehityksen asiantuntijoiden vierailut kouluissa.
6. Hankkeet, aloitteet ja kouluverkostot, esimerkiksi: oulujen verkostoituminen erilaisten kansainvälisten yhteistyöhankkeiden puitteissa (esim. eTwinning, Kestävän kehityksen instituutin Eco-Garden Network, Kestävää tulevaisuutta edistävän yhteiselämän yhdistyksen kouluverkosto, Humanitas Societyn globaalien oppimisen opettajaklubi jne.); kasvavamäärä erilaisia kansallisia ja kansainvälisiä globaalia oppimista ja siihen liittyviä aiheita käsitteleviä kansallisia ja kansainvälisiä opetus- ja kehittämishankkeita ja -ohjelmia, esim, "Perinteinen slovenialainen aamiainen", "Eurooppa koulussa", "Muutoksen siemenet", Euroopan sosiaalirahaston rahoittamat hankkeet, esim. "Käsi kädessä" (ammattilaisten sosiaalisten ja kansalaisvalmiuksien vahvistaminen), "Ammattilaisten osaamisen vahvistaminen innovatiivisen oppilaitoksen hallinnoinnissa ja toimeenpanossa", "Innovatiivisten oppimisympäristöjen ja joustavien oppimismuotojen kehittäminen ja toteuttaminen yleisten valmiuksien lisäämiseksi" jne.
https://unece.org/DAM/env/esd/Implementation/NIR_2018/Slovenian_NIR_2019.pdf.
https://unec.org/DAM/env/esd/Implementation/NIR_2018/Slovenian_NIR_2019.pdf

Joitakin hankkeita, kuten perinteistä slovenialaista aamiaista, ei toteuteta ainoastaan koulun tiloissa. Perinteinen slovenialainen aamiainen järjestetään Slovenian elintarvikepäivän yhteydessä, jolloin koko slovenialainen yleisö saa tietää, miten tärkeää on kestävä omavaraisuus omassa maassa, puhtaan ja terveellisen ympäristön säilyttäminen, maaseudun säilyttäminen, elintarvikkeiden tuotanto- ja jalostusprosesseihin tutustuminen jne. Hankkeisiin osallistuvat slovenialaiset päiväkodit, peruskoulut, lukiot, yliopistot ja muut laitokset ja julkiset elimet sekä yhä useammat yksityishenkilöt ja yritykset, mikä tekee siitä perinteisen slovenialaisen kestävän kehityksen hankkeen.
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dan-slovenske-hrane-in-tradicionalni-slovenski-zajtrk/>.

KREIKKA:

- **Käytäntö 1: koulutus yleensä**
- Vuonna 2016 Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto palkitsi Organization Earthin "Centre of the Earth" -hankkeen maailman parhaana aloitteena, joka yhdistää ihmiset luontoon. Työpajoja

järjestettiin pääasiassa "Maan keskuksessa", mutta myös kouluissa, pakolaisleireillä, paikallishallinnon tiloissa, kaupunkien maataloilla, kesäleireillä ja monissa muissa paikoissa. Lapsia rohkaistaan tutkimaan asioita kaikkien aistiensa avulla sen sijaan, että he kuuntelisivat opettajakeskeisiä ohjeita luokkahuoneessa.

- Blog your Heritage - Unblock the past, share for the future: paikallista kulttuuriperintöä koskevien blogien suunnittelua ja hallinnointia koskevan koulukilpailun järjestäminen ja koordinointi, jonka tavoitteena on lisätä nuorten tietoisuutta. Sisällön tulisi kattaa muinaismuistojen lisäksi myös kyseisen alueen paikallisen kulttuuriperinnön (myös aineettoman kulttuuriperinnön) eri näkökohtia. Parhaat blogit palkitaan niiden omaperäisyyden, luovuuden, ilmaisukeinojen, aiheiden monipuolisuuden ja suosion (kommentit, tykkäykset, postausten herättämät keskustelut jne.) perusteella.

- **Käytäntö 2: Ammatillinen koulutuslaitos**

Piraeus-pankkiryhmän kulttuurisäätiön (PIOP) koulutustoiminta on suunniteltu erityisesti erilaisille kohderyhmille (esim. koululaisryhmät kaikilla tasoilla, lapset ja perheet, aikuiset ja herkäät ja/tai haavoittuvassa asemassa olevat sosiaaliryhmät, ammattilaiset jne.) ja mukautettu heidän erityistarpeisiinsa, odotuksiinsa, vaatimuksiinsa ja kokonaisprofiiliinsa, jotta saavutetaan mahdollisimman suuri sitoutuminen ja osallistuminen ja vahvistetaan tietoisuutta, tietoa, arvoja ja käyttäytymistä kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Osallistujien tyytyväisyyttä ja myönteisiä kommentteja herättäviä onnistuneita aloitteita ovat muun muassa PIOP-museoverkoston teemojen ympärille suunnitellut aloitteet, henkilökohtaisten ja teknisten taitojen kehittäminen erityisten työpajojen avulla, ohjelmat, jotka yhdistävät sukupolvia jakamalla tietoa ja kokemuksia, aloitteet, joilla tuetaan yrittäjyyttä kulttuuri- ja luovilla aloilla jne.

- **Käytäntö 3: Yritykset**

Action Aid Hellas: Hope 2030 -lopputapahtuma oli erittäin onnistunut, sillä se toi yhteen opettajia ja opiskelijoita sekä yli 40 kestäväen kehityksen tavoitteiden parissa työskentelevää kansalaisyhteiskunnan organisaatiota, tiedotusvälineitä, poliitikkoja ja suurta yleisöä. Myös valinta järjestää tapahtuma Victoria Squarella, joka on melko monikulttuurinen ja usein syrjäytynyt kaupunginosa, oli suuri menestys.

- **Harjoitus 4: maan tyypillinen konteksti**

Centre for Life: useita kestävän kehityksen keskeisiin tavoitteisiin tähtääviä toimia, joista merkittävimpiä ovat: a) "HIV:n ehkäisyohjelma lukiolaisille", b) "Tuki HIV-positiivisille vangeille ja entisille vangeille", c) The "HIV-positiivisten naisten voimaannuttamisohjelma", d) "Tasa-arvo työelämässä" -ohjelma.

SAKSA:

- **Käytäntö 1: koulutus yleensä**

Unescon hankekouluissa koulujen johtajat, opettajat, oppilaat, vanhemmat ja koulun ulkopuoliset sidosryhmät ja palveluntarjoajat työskentelevät yhdessä kehittäessään ESD:n ja ilmastonmuutoksen toimintasuunnitelmia koulunsa koko järjestelmän lähestymistapaa varten.

heille tarjotaan jatkokoulutusta ja he osallistuvat kansainväliseen vaihtoon kokemusten vertailemiseksi. Aloitetaan kahdestatoista saksalaisesta pilottikoulusta kansainvälisessä Unescon hankkeessa, ja syksystä 2017 alkaen toiminta on tarkoitus laajentaa 25 saksalaiseen kouluun ja lopulta mahdollisuuksien mukaan kaikkiin saksalaisiin Unescon hankekouluihin. Kaikki hankeoppaat ja oppimateriaalit ovat julkisesti saatavilla. Hanke toteutetaan yhteistyössä Global Goals Curriculum -ohjelman kanssa, ja sen akateemista seurantaa ja arviointia hoitaa Lüneburgin Leuphana-yliopisto. Autostadt GmbH (Wolfsburg) aikoo tukea hanketta.

Global Goals Curriculum e. V. tekee yhteistyötä kansallisten ja kansainvälisten Unescon hankekouluverkostojen, **Ashoka Changemaker -koulujen** ja Initiative Schule im Aufbruch -aloitteen koulujen kanssa kehittääkseen koulujen kehittämisprosessia kansallisen toimintasuunnitelman innovatiivista ja käytännönläheistä laajamittaista täytäntöönpanoa varten.

- **Käytäntö 2: Ammatillinen koulutuslaitos**

Arbeitsgemeinschaft Natur- und Umweltbildung Bundesverband (ANU)

ANU on yhteistyössä palveluntarjoajien yhteenliittymän kanssa toteuttanut 20 vuoden ajan ESD-koulutusohjelmaa, jossa on koulutettu 25 kouluttajaa kahden vuoden aikana.

<https://www.umweltbildung.de/>

- **Harjoitus 3: Yritykset**

Saksan kauppakamarien liiton sitoumus ja

DIHK) ja liittovaltion koulutus- ja tutkimusministeriö (BMBF).

Sen lisäksi, että perus- ja jatkokoulutuksessa kehitetään asianmukaisia taitoja, kestävän kehityksen toteuttaminen työpaikoilla edellyttää myös koko organisaation lähestymistapaa yrityksissä. DIHK tukee tätä. DIHK-Bildungs-GmbH kehittää ja perustaa BMBF:n tuella vastaavaa koulutustarjontaa johtotehtävissä toimiville henkilöille lähinnä pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.

- **Harjoitus 4: maan tyypillinen konteksti**

Mediapartneriverkosto/asiantuntijafoorumi epävirallisesta ja arkioppimisesta/nuorisotyöstä ja

kestävän kehityksen johtamisen ja suunnittelun kollegio (KMGNE): KMGNE, kestävän kehityksen

johtamisen ja suunnittelun kollegio, valmistelee ja järjestää yhteistyössä mediakumppaniverkoston kanssa ja muiden kumppaneiden tuella vuosina 2017-2020 sarjan vuosittaisia konferensseja, joiden aiheena on tarinankerronta ja kerronnan muodot ESD:ssä.

SUOMI:

- **Harjoitus 3: Yritykset**

ESG-kehityksen (ympäristö, yhteiskunta ja hallinto) tarkoituksena on auttaa organisaation sidosryhmiä ymmärtämään, miten organisaatio hallitsee ympäristöön, yhteiskuntaan ja hallintoon liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä (<https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/other/esg-environmental-social-governance/>) ja miten se viestii yhteiskuntavastuuseen ja kestävään kehitykseen liittyvistä pyrkimyksistään ja vastuullisuudestaan yhteiskuntaa kohtaan. Käytännössä on olemassa lukuisia erilaisia standardeja, joilla arvioidaan organisaatioiden ESG-toimintaa. Tärkeää on, että ESG-raportointi tehdään siten, että se osoittaa, miten kestävä kehitys sisällytetään yritysten johtamiskäytäntöihin tärkeäksi osaksi niiden tavanomaista liiketoimintaa eikä vain jälkikäteen. (<https://www.esgthereport.com/what-is-an-esg-framework/>)

- **Harjoitus 4: maan tyypillinen konteksti**

Saadaksemme yleiskuvan siitä, miten ESD:tä todellisuudessa sovelletaan, voimme tarkastella esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliiton teettämää pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten)

vastuullisuustutkimusta (2021). Sen mukaan 38 % suomalaisista pk-yrityksistä käyttää ympäristö- tai muita yritys vastuusertifikaatteja tai -standardeja, kuten ISO14001, Joutsenmerkki, LEED tai Reilu kauppa. Lisäksi 9 % suomalaisista pk-yrityksistä on toteuttanut YK:n kestävän kehityksen tavoitteita liiketoiminnassaan Agenda 2030:n mukaisesti. (https://ek.fi/wp-content/uploads/2021/11/EK_Pk-Vastuullisuusbarometri_2021.pdf) Tyypillisissä käytännön tapauksissa organisaatiot hyödyntävät ESG-kehystä rahoitus- ja investointipäätöksiä tehdessään (<https://www.cgi.com/fi/fi/esg>).

PUOLA:

- **Käytäntö 1: koulutus yleensä**

1. Maria Grzegorzewskan erityispedagogiikan akatemiassa.

Varsovassa lukuvuonna 2017/2018 opetussuunnitelmaan sisällytettiin ensimmäistä kertaa koko yliopiston kattava oppiaine nimeltä "Kestävän kehityksen kasvatus". Aine on pakollinen pedagogiikan maisterin tutkinnon toisen vuoden opiskelijoille (kaikille erikoisaloille, opettajille ja muille kuin opettajille). Kurssin alussa ohjaajat tekivät kyselyn, jolla kartoitettiin opiskelijoiden tietoisuuden tasoa kestävän kehityksen tavoitteista, tehtävistä ja ilmenemismuodoista. Tutkimuksen kohteena olivat 23-25-vuotiaat opiskelijat. Mahdollisesti kuuden kuukauden kuluttua he toimivat kasvattajina koulutuksen ja lasten ja nuorten hoidon eri tasoilla ja osallistuvat itse Puolan koulutuspolitiikan suunnitteluun ja pedagogiseen ohjaukseen.

2. EDUCATION FOR CHANGE: A HANDBOOK OF EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT, käsikirja opettajille - <https://docplayer.pl/46439120-Edukacja-ku-zmianie-podrecznik-edukacji-na-rzecz-zrownowazonego-rozwoju.html>.

Opettajille on tarjolla paljon materiaalia, jossa kerrotaan ESD:n teoriasta ja annetaan myös käytännön vinkkejä. On kuitenkin vaikea sanoa, käytetäänkö näitä materiaaleja. ESD:stä on paljon teoriaa, mutta esimerkkejä käytännön ratkaisuista, joita on todella sovellettu ja joilla on ollut mitattavissa oleva vaikutus koulutuksessa, puuttuu. Koulutusohjelma itsessään edellyttää ESD:n toteuttamista, mutta sitä ei kutsuta niin, ja siksi on vaikea määrittää oletusten toteuttamisen valtakunnallista laajuutta.

- **Käytäntö 2: Ammatillinen koulutuslaitos**

Puolassa on useita ESD:hen liittyviä jatkokursseja. Esim:

1. Jatko-opinnot Kestävää kehitystä edistävä koulutus: merituulivoima, Gdanskin yliopisto, lisää:

https://old.ug.edu.pl/oferta_ksztalcenia/studia_podyplomowe/105523/studia_podyplomowe_educacja_na_rzecz_zrownowazonego_rozwoju_morska_energetyka_wiatrowa.

2. Gdanskian yliopisto, kestävän kehityksen keskus, lisää: <https://czrug.ug.edu.pl/programy/edukacja/>.

3. Muu esimerkki, mutta ei uutta kurssia: Szkoła Główna Handlowa liittyi ensimmäisenä puolalaisena yliopistona kestävän kehityksen tavoitteita koskevaan sopimukseen, joka on kansainvälisen akateemisen ja tiedeyhteisön sopimus kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Aloite käynnistettiin, koska tiede ja koulutus ovat avainasemassa YK:n vuosiksi 2015-2030 asettamien seitsemäntoista kestävän kehityksen tavoitteen toteuttamisessa. SDG-sopimus on sopimuksen osallistujien keskinäinen sitoumus toteuttaa kestävän kehityksen toimia ja raportoida niistä sekä jakaa parhaita käytäntöjä tässä yhteydessä.

Kestävän kehityksen tavoitteita koskeva sopimus, johon SGH on liittynyt, on Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivan Environmental Association for Universities and Colleges -yhdistyksen ja 0150 Australasian Campuses Towards Sustainability -järjestön aloitteesta syntynyt akateemisen ja tiedeyhteisön välinen sopimus. Tähän mennessä 92 opetus- ja tutkimuslaitosta kuudesta maanosasta on allekirjoittanut SDG Accord -sopimuksen. Varsovan kauppakorkeakoulun lisäksi Accordin jäseniä ovat mm. seuraavat: Boston University, Business School Lausanne, Kedge Business School, Kioton yliopisto, Kööpenhaminan yliopisto, Edinburghin yliopisto, Manchesterin yliopisto sekä koulumme kumppaniyliopistot - Suomen Aalto-yliopisto ja Uuden-Seelannin University of Otago. (lisää: <https://www.sgh.waw.pl/sdg-accord>)

- **Harjoitus 3: Yritykset**

1. UNEP/GRID-Warsaw-keskuksen julkaisussa "Education for Sustainable Development" esitellään yritysten toimintaa, joka liittyy nuorten, kuluttajien ja liikekumppaneiden kouluttamiseen ja nykyaikaisen teknologian hyödyntämiseen tässä prosessissa. (<https://odpowiedzialnybiznes.pl/publikacje/edukacja-dla-zrownowazonego-rozwoju/>)

2. CCC, Henkel ja BNP Paribas ovat League of Responsible Business -liiton huoltajia, ja ne ovat aloittaneet Responsible Business Forumin koulutusohjelman. Ohjelma on suunnattu opiskelijoille, ja sen tavoitteena on lisätä tulevien johtajien tietämystä ja osaamista yritysten yhteiskuntavastuusta.

3. CSR Consulting on käynnistänyt 17 tavoitetta avautuu uuteen välillehteen -kampanjan, jonka tavoitteena on lisätä tietoisuutta YK:n kestävän kehityksen tavoitteista liike-elämässä ja yhteiskunnassa.

4. Santander Bank Poland on ottanut käyttöön Finansiaki-hankkeen, joka on suunnattu alle 13-vuotiaille lapsille. Pankin työntekijät pitävät osaamisvapaaehtoistyön puitteissa lastentarhoissa ja kouluissa kursseja ja oppitunteja talousasioista.

- **Harjoitus 4: maan tyypillinen konteksti**

1. Esimerkkinä voidaan mainita Włocławekin ympäristökasvatuskeskuksen toiminta, joka toteuttaa parhaillaan hanketta Today I act. Huomenna saan paitsi itseni myös ympäristön. Hankkeen päätavoitteena on vahvistaa paikallisyhteisöjen ekologista tietoisuutta ja edistää lasten, nuorten ja aikuisten keskuudessa kestävän kehityksen ajatuksen mukaisia käyttäytymisperiaatteita (<http://tosieoplaca.org.pl/dzis-dzialam-jutro-zyskam-nie-tylko-ja-ale-i-srodowisko/>).

2. Opas perustuu Kansalaiskasvatuskeskuksen yhteistyössä Valtion metsien kanssa vuonna 2015 valmisteleman ja toteuttaman Kestävä kehitys metsäopetuksessa -kurssin sisältöön ja materiaaleihin. (https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/publikacje/dla-nauczycieli/zrownowazony-rozwoj-w-edukacji-lesnej/poradnik_edukatora.pdf).

3. HumanDoc-säätiö jatkaa koulutuksen laadun parantamista Puolassa maailmanlaajuisesti ajankohtaisten kysymysten osalta. Tällä kertaa kehitämme yhdessä sisältökumppaneidemme eli puolalaisten (Varsovan yliopisto, Opolen yliopisto ja Wrocławin yliopisto) ja ulkomaisten (Islanti ja Norja) yliopistojen kanssa uuden oppiaineen kestävän kehityksen alalta. Kyseessä on ensimmäinen laatuaan Puolan yliopistoissa, ja se korjaa kestävän kehityksen alan nykyisessä opetusjärjestelmässä olevan aukon. (lisää: <https://humandoc.pl/projekty/zrownowazony-jutro-projekt-dla-przyszlosci-edukacji-w-polsce-2/>)

4. Foundation CultureLab ylläpitää portaalia TupTupTup.org.pl.

- Se on Puolan suurin ja yksi harvoista maailmassa, joka on täysin omistautunut kestävän kehityksen koulutukselle. Se on tarkoitettu pienimpien lasten vanhemmille, opettajille ja kasvattajille. TupTupTup.org.pl on portaali, joka on omistettu tärkeille asioille. Se esitetään kuitenkin yksinkertaisella ja helposti lähestyttävällä tavalla. Kirjailijan sarjakuvien, leikkien, liikunta- ja taidetehtävien ansiosta pienimmät lapset oppivat esimerkiksi ilmastonmuutoksesta, uusiutuvasta energiasta, oikeudesta perhe-elämään tai lapsiystävällisistä kaupungeista. He ovat laatineet opettajille käsikirjan ESD:stä (<https://tuptuptup.org.pl/wp-content/uploads/2018/02/sdg-dla-nauczycieli.pdf>).

5. Sleesian kasvitieteellinen puutarha on julkaissut kirjan ESD:stä, lisää: file:///C:/Users/niewd/Downloads/146839_Filozofia_psychologia_i_ekologia_w_edukacji_dla_zr.pdf.

KYPROS:

- **Käytäntö 1: koulutus yleensä**

25 koulun valinta lähes nollaenergiankulutuksen rakennusten energiankorjauksen pilottihankkeeksi eurooppalaisen PEDOA-ohjelman puitteissa.

[ypp13766a \(moec.gov.cy\)](http://ypp13766a.moec.gov.cy)

- **Käytäntö 2: Ammatillinen koulutuslaitos**

Riista- ja eläintieteellinen osasto: Metsästystä ja luonnonvaraisten lintujen suojelua koskevassa lainsäädännössä mainitaan erikseen, että kaikkien uusien metsästäjien, jotka haluavat saada ensimmäistä kertaa metsästysluvan, on osallistuttava metsästyskoulutukseen ja läpäistävä asianmukainen koe. Sama koskee myös henkilöitä, jotka on tuomittu salametsästyksestä ja/tai riistan ja luonnonvaraisten lintujen suojelua ja hoitoa koskevan kansallisen lainsäädännön (laki N. 152 (I) / 2003) muiden näkökohtien rikkomisesta. Henkilöt, jotka on tuomittu tämän lain nojalla, voivat saada metsästysluvan vain, jos he maksavat korkeamman / vuosittaisen maksun, joka on verrattavissa siihen, kuinka monta tuomiota heillä on. www.cypruswildlife.gov.cy.

- **Harjoitus 3: Yritykset**

Piraeus Bank Cyprus sponsoroi yksinomaisesti 70 000 lapsille suunnatun julisteen painattamista, joissa oli neljä yksinkertaista säästövinkkiä ja iskulause "suojele ympäristöä". Tavoitteena on, että julisteet jaetaan kaikille oppilaille Kyproksen peruskouluissa järjestettävien opetuskäyntien aikana. Vuoteen 2014 mennessä on jaettu yli 50 000 julistetta. Energiaviraston tavoitteena on laatia sama juliste myös yläkoululaisille, kunhan tarvittavat lisämäärärahat saadaan käyttöön.

- **Harjoitus 4: maan tyypillinen konteksti**

CYMEPA toteuttaa laajoja tiedotuskampanjoita, joihin osallistuvat yritykset, nuoret ja erityisesti koululaiset.

CYMEPAn jäseneksi liittymisen yhteydessä hyväksytään ja allekirjoitetaan julistus vapaaehtoisesta sitoutumisesta "merten pelastamiseen". Tämä velvoittaa jokaista jäsentä tukemaan CYMEPAn työtä, jonka tarkoituksena on tiedottaa ja valistaa kaikkia meriympäristön ja yleisen ympäristön suojelun tärkeydestä. <http://www.cymepa.net/en/>.

** Millainen kestävän kehityksen tavoitteita koskeva

XF on olemassa maassanne? [LIITE]

SLOVENIA: Viisi ensimmäistä kestävän kehityksen tavoitetta keskittyvät ihmisten hyvinvoinnin parantamiseen. Ne liittyvät köyhyyden ja nälän poistamiseen, terveyden ja koulutuksen saatavuuden parantamiseen sekä sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Kansainvälisten standardien mukainen sertifiointi tukee näitä tavoitteita osoittamalla, että tuotteet ovat terveellisiä ja turvallisia ihmisten käyttöön tai kulutukseen ja että laatuvaatimukset täyttyvät. Sertifiointi auttaa organisaatioita myös viestimään sitoutumisestaan sosiaalisesti vastuulliseen toimintaan: Osallisuus, syrjimättömyys ja sukupuolten tasa-arvo. Esimerkiksi elintarviketurvallisuuden hallintajärjestelmä (ISO 22000) ohjaa organisaatioita koko arvoketjussa saavuttamaan korkeimman mahdollisen elintarviketurvallisuuden tason. Näin estetään epäterveellisten ja haitallisten tuotteiden pääsy markkinoille ja edistetään kestävästä maataloutta ja elintarviketuotantoa.

Organisaatiot voivat myös osoittaa vastuunsa työntekijöidensä turvallisuudesta ja terveydestä sertifioidulla työterveyden ja -turvallisuuden hallintajärjestelmällä (ISO 45001), mikä auttaa hallitsemaan työtaturmien ja -sairauksien riskejä ja osoittamaan sitoutumisensa työntekijöiden hyvinvoinnin suojelemiseen maailmanlaajuisesti.

Kestävän kehityksen tavoitteet 7-11 liittyvät teollisuuteen, innovointiin ja infrastruktuuriin, ihmisarvoiseen työhön ja talouskasvuun. Kansainvälisten standardien mukainen sertifiointi tukee näitä tavoitteita parantamalla kilpailukykyä kotimarkkinoilla ja edistämällä kotimaista ja rajat ylittävää kauppaa antamalla organisaatioille mahdollisuuden täyttää kansalliset ja ulkomaisten kauppakumppaniensa sääntelyvaatimukset. Laadunhallintajärjestelmän sertifiointiprosessi (ISO 9001) auttaa yrityksiä luomaan järjestelmällisen laadunhallintajärjestelmän, joka tukee jatkuvaa parantamista. Vaatimustenvastaisuuksien seuranta, tunnistaminen ja korjaaminen antaa organisaatioille mahdollisuuden lisätä tehokkuutta ja ylittää asiakkaiden odotukset. Puhtaisiin energiavaihtoehtoihin siirtymisen sertifiointin avulla organisaatiot voivat parantaa energianhallintaansa ja mukautua kansainvälisiin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Mahdollisuuksia ovat energianhallintajärjestelmien sertifiointi (ISO 50001) ja uusiutuvien biopolttoaineiden järjestelmät, kuten ISCC. Organisaatiot voivat myös hankkia energiansäästösertifikaatteja ja osoittaa toimintansa käyttövoimana käytettävän bioenergian kestävän alkuperän.

YK:n kestävän kehityksen tavoite numero 6 ja tavoitteet 12-15 liittyvät ympäristön, luonnonvarojen ja ihmisten suojeluun. Niihin kuuluvat ilmastonmuutoksen rajoittaminen, saastumisen vähentäminen, biologisen monimuotoisuuden suojelu, veden, jätteiden ja luonnonvarojen vastuullinen hallinta sekä ihmisoikeuksien suojelu. Siirtyminen kiertotalouden liiketoimintamalliin (CIRCULAR+) sisältää kestävän jätehuollon. Ympäristöjärjestelmän sertifiointi (ISO 14001) voi auttaa vähentämään jätettä, siirtymään kiertotalousmalliin, parantamaan toiminnan valvontaa ja sisällyttämään ympäristönäkökohdat liiketoimintastrategiaan. Viime aikoina yhä useammat organisaatiot ovat ottaneet käyttöön hiilineutraali- ja nettonollatavoitteet ja tiedottavat niistä. Jälkimmäisiin sisältyy kasviuonekaasupäästöjen vähentämisen hiilijalanjäljen todentaminen ja sen osoittaminen, että vähennystavoitteet on saavutettu. Ne voivat käyttää sertifioituja päästöjen kompensointi- ja poistohankkeita, jotka riippumattoman kolmannen osapuolen on sertifioitava ja todennettava. Näin yritykset voivat objektiivisesti todistaa, että ne ovat todellakin vähentäneet päästöjään, ja osoittaa avoimuutensa ja sitoutumisensa kestävään liiketoimintastrategiaan.

<https://www.bureauveritas.si/magazine/kako-certificiranje-podpira-cilje-trajnostnega-razvoja-zdruzenih-narodov>

KREIKKA: Kreikassa ei ole keskitettyä sertifiointikehystä. Koulutuksen osalta on kuitenkin kehitetty suuntaviivoja ja indikaattoreita - esimerkiksi "Ympäristökasvatuksen monialaisen toiminnan oppaassa", joka jaetaan vuosittain kaikille oppivelvollisuuskouluille, sekä ohjelmissa ja verkostoissa, kuten "Kestävä koulu indikaattoreiden avulla", "Kestävä koulu" ja "Ekokoulut", jotka jakavat asiaan liittyvää opetusmateriaalia.

Hyvä esimerkki sertifiointikehystä on AEIFORUMin "Kestävän koulun merkki", jossa kestävä koulu toteutetaan indikaattoreiden avulla. SSL on sertifiointiprosessi, joka palkitsee kestäväan kehitykseen suuntautuneita kouluja. SSL:n ytimessä on 40 indikaattoria, jotka on jaettu kolmeen osa-alueeseen (pedagogiikka/sosiaalinen/organisatorinen/ympäristö) ja jotka kattavat kaikki koulun toiminnot ja toiminnot. Koulut ilmoittautuvat mukaan lukuvuoden alussa ja hakevat merkkiä lukuvuoden loppuun mennessä lähettämällä täyttämänsä kestäväan koulun kalenterin. Kalenteri sisältää kaikki 40 indikaattorin mukaiset toimet, joita koulu on toteuttanut lukuvuoden aikana. Koulun on muun muassa laadittava kestäväan koulun hallintosuunnitelma ja koulun toimintaohjelma.

SAKSA: Kestävän kehityksen tavoitteiden varmentamiseen Saksassa käytettävässä kehityksessä otetaan huomioon seuraavat näkökohdat:

- sopimalla yhteisestä ESD:n laatustandardista.

- epävirallisen ja arkioppimisen kautta tapahtuvan opetus- ja kasvatusopetuksen ja -opetuksen laadun ja määrän lisääminen.
- koulujen laatukehykseen ja -kriteereihin liittäminen.
- liittyminen tärkeiden tukijoiden ja muiden sertifiointielinten laatustandardeihin.
- avoimuuden ja orientaation tarjoaminen ESD-tarjousten osallistujille
- NUN-sateenvarjomerkin tunnettuuden lisääminen julkisuudessa.
- yhtenäisyyden tunteen kehittäminen ja verkostoitumistoiminnan tukeminen NUN-sertifioitujen ESD-palvelujen tarjoajien välillä.
- helpottaa ESD-standardien ja -suuntaviivojen rajatylittävää vertailtavuutta.

SUOMI: Suomessa arvostetaan suuresti monen sidosryhmän lähestymistapaa. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on yksi Suomen keskeisistä välineistä, joilla koko yhteiskunta - julkinen sektori, yritykset, kansalaisyhteiskunta ja yksityishenkilöt - saadaan mukaan toimintaan. (<https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/finland>)

Opettajankoulutuksessa kestävä kehitys on jossain määrin sisällytetty opetussuunnitelmiin, ja opiskelijoille on tarjolla myös erillisiä kestävän kehityksen opintoja. Integrointi opetussuunnitelmiin näyttää olevan yleisempi lähestymistapa. Näyttää siltä, että opetussuunnitelmat on suunniteltu siten, että ne antavat tuleville opettajille melko hyvät valmiudet opettaa kestävän kehityksen ajattelua (tulevaisuuteen suuntautuminen, kriittinen ajattelu, kokonaisvaltainen ja integroitu lähestymistapa, ajankohtaisten aiheiden, kuten ilmastonmuutoksen, käsittely). (https://unece.org/fileadmin/DAM/env/esd/7thMeetSC/Country_Reports/Finland.pdf)

KYPROS: Kyproksen tasavalta on laatinut kansallisen toimintasuunnitelman opetus- ja kulttuuriministeriön kautta, jonka tehtävänä on koordinoida opetus- ja kulttuurikehitystä koskevia toimia kaikkien asianomaisten elinten (valtionhallinto, kansalaisjärjestöt, korkeakoulut jne.) kesken. Kansallinen suunnitelma perustuu YK:n Euroopan talouskomission (UNECE) ESD-strategiaan, ja siinä otetaan huomioon myös Kyproksen erityispiirteet ja tarpeet. Kansallinen toimintasuunnitelma on ollut täytäntöönpanovaiheessa vuodesta 2007, jolloin ministerineuvosto hyväksyi sen.

Päätökset erilaisista ESD:n keskeisistä toimista tekee Kyproksen pedagogisten instituuttien johtajan johdolla toimiva monialainen komitea, johon kaikki opetusvirastot osallistuvat omilla edustajillaan. Lisäksi muiden ministeriöiden, valtionhallinnon yksiköiden, viranomaisten ja

kansalaisjärjestöjen edustajat osallistuvat yleensä keskusteluun niistä asioista, jotka ovat erityisen kiinnostavia tai huolestuttavia.

Kyproksen opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt, että on tärkeää, että kansallisella tasolla on pysyvä elin, joka valvoo ESD-politiikkaa, ja on asettanut ministeriön uudistuksen yhteydessä ensisijaiseksi tavoitteeksi perustaa pysyvä, oikeudellisesti säännelty ESD-osasto, jonka tehtävänä on asettaa ESD koulutusjärjestelmän ytimeen. Tästä syystä Kyproksen opetus- ja kulttuuriministeriö laatii parhaillaan pysyvän opetus- ja kulttuuriministeriön osaston perustamista koskevaa ehdotusta, joka toimitetaan vuoden 2014 lopussa Kyproksen tasavallan ministerineuvoston ja Kyproksen parlamentin hyväksyttäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön osaston toimintaa ohjaavien asetusten hyväksymistä varten.

Mitkä ovat suurimmat haasteet maassanne?

SLOVENIA: (lihavuuden esiintyvyys, ihmisen trofiataso, kestävä tyypin hallinta), vastuullinen kulutus ja tuotanto (typpipäästöt tuonnissa, elektroniikkaromu, muovijätteen vienti), ilmastotoimet (hiilidioksidipäästöt tuonnissa, fossiilisten polttoaineiden poltosta ja sementin tuotannosta aiheutuvat hiilidioksidipäästöt), elämä veden alla (kalastus troolaamalla tai ruoppaamalla, valtamerten terveysindeksi: Puhtaiden vesien pistemäärä, biologisen monimuotoisuuden kannalta tärkeiden merialueiden suojeltu keskimääräinen pinta-ala), kun taas merkittäviä haasteita on havaittavissa SDG6:ssa Puhdas vesi ja sanitaatio, SDG9:ssä Teollisuus, innovaatiot ja infrastruktuuri, SDG15:ssä Elämä maalla ja SDG17:ssä Kumppanuus tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisen kriittiset indikaattorit löytyvät muualta linkistä:

<https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2022/2022-sustainable-development-report.pdf>

Slovenia raportoi myös, että virallisen ja epävirallisen koulutuksen sidosryhmien koordinointi on puutteellista. Virallisen ja epävirallisen koulutuksen keskeisten ESD-toimijoiden välisen koordinoinnin puute johtaa ongelmiin, jotka liittyvät tämän moninaisen toiminnan ja sen sidosryhmien järjestelmälliseen seurantaan kaikilla koulutustasoilla. Slovenian mukaan opetussuunnitelmasta on siksi tehtävä kattava ja perusteellinen sisällönanalyysi, jossa otetaan huomioon ESD:n tärkeät sisällöt, sillä tällä hetkellä saatavilla on vain osittaisia analyysejä.

<https://unece.org/environment-policy/publications/implementation-unece-strategy-esd-across-ece-region-2015-2018>.

Muita haasteita, kuten Slovenia on ilmoittanut, ovat sidosryhmien välisen yhteistyön parantaminen, sillä Opetuksen ja kulttuurisen kehittämisen alalla ei ole kyse pelkästään opetussisällöstä. Tämä pätee vielä enemmän sen jälkeen, kun hyväksyttiin Kestävän kehityksen Agenda 2030, jossa koulutus määritellään yhdeksi keskeiseksi välineeksi kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa, ei vain yhdeksi sisällölliseksi tavoitteeksi. Toinen haaste pedagogista oppimista koskevalle politiikalle, sääntelylle ja toiminnallisille puitteille on varmistaa riittävä rahoitus, jotta kokonaisvaltaiset ja vuorovaikutteiset pedagogisen oppimisen menetelmät olisivat käytettävissä kaikilla koulutusasteilla ja kaikilla maantieteellisillä alueilla. <https://unece.org/environment-policy/publications/implementation-unece-strategy-esd-across-ece-region-2015-2018>.

KREIKKA:

Kreikassa opetus- ja kasvatusneuvontaa koskevien suunnitelmien toteuttaminen on edelleen haasteellista. Vaikka Kreikka on pyrkinyt saamaan synergiaetuja kansallisten opetus- ja kehityspoliittisten prosessien välille, on tarpeen siirtyä yksittäisistä toimista ja toimenpiteistä kohti yhdennetympää lähestymistapaa opetus- ja kehityspoliitikan soveltamisessa. Tätä tarkoitusta varten Kreikan opetusministeriö on laatinut uuden kokonaisvaltaisen suunnitelman, joka on yhdenmukainen Unescon GAP-vaatimusten ja Välimeren alueen toimintasuunnitelman ensisijaisten toimintalinjojen kanssa. Tähän liittyen on suunniteltu uusi ESD:tä koskeva lainsäädäntökehys, jossa kaikki asiaan liittyvät aihealueet (ympäristökasvatus, terveystieteet ja kulttuurikysymykset) yhdistetään kestäväan, koko koulun kattavaan lähestymistapaan. Tavoitteena on tarjota kouluille yhtenäinen, kaikkiin koulutusaloihin tasapuolisesti sovellettava kokonaiskehys, jonka puitteissa voidaan toteuttaa kaikkia erityistoimia koordinoitusti.

SAKSA:

- Miten rohkaista oppijoita toteuttamaan muutostoimia kestävän kehityksen hyväksi?
- Muutos edellyttää muun muassa tiettyä häiriötasoa, jolloin ihmiset haluavat astua ulos turvallisen status quo:n tai "tavanomaisen" ajattelu-, käyttäytymis- tai elintavan ulkopuolelle. Se edellyttää rohkeutta, sitkeyttä ja päättäväisyyttä, joita voi olla eriasteisesti ja jotka ovat parhaimmillaan peräisin henkilökohtaisesta vakaumuksesta, oivalluksesta tai yksinkertaisesti tunteesta, että se on oikein.
- Toimiva ESD on pohjimmiltaan kansalaisuutta toiminnassa. Se muistuttaa elinikäisen oppimisen näkökulmasta, joka ei tapahdu ainoastaan koulussa vaan myös kouluympäristön ulkopuolella, koko yksilön elämän ajan.

- Tulevaisuuden ESD:n on kannustettava oppijoita tutkimaan arvoja, jotka voisivat tarjota vaihtoehdon kulutusyhteiskunnille, kuten riittävyys, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus.
- Tarvitaan kriittinen näkökulma "perinteisten" kestävän kehityksen arvojen jatkuvaan merkitykseen.

SUOMI: Suomi on eturintamassa monissa kansainvälisissä kestävyysvertailuissa ja -tutkimuksissa, ja se on lähellä monien sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen liittyvien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.

Suomen keskeiset haasteet liittyvät kulutus- ja tuotantotapoihin, ilmastotoimiin ja luonnon monimuotoisuuden tilaan. Lihavuus on kasvava ongelma. Sukupuolten tasa-arvohaasteet, kuten sukupuoleen perustuva väkivalta ja työmarkkinoiden erot, mukaan lukien sukupuolten palkkaerot, ovat edelleen olemassa. Suomi kantaa globaalia vastuutaan muun muassa osallistumalla kansainväliseen kriisinhallintaan ja tukemalla kehitysmaita.

Suomi tunnustaa, että yksi tärkeimmistä esteistä ympäristöulottuvuuden sisältävien kestävän kehityksen tavoitteiden edistymiselle on kuilu nykyisten toimien ja radikaalin muutoksen tarpeen välillä. Se myöntää, että vaikka joitakin toimenpiteitä on toteutettu, ne eivät ole olleet riittävän kunnianhimoisia. (<https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/sustainable-development-goals-and-the/country-profiles/finland-country-profile-sdgs-and>)

PUOLA: Vuosien 2017 ja 2018 perusopetussuunnitelmissa kestävän kehityksen käsite ja jotkin sen lähtökohdista on sisällytetty opetussuunnitelman sisältöön. Näin opettajalla on mahdollisuus toteuttaa SDG:tä. Käytäntö osoittaa kuitenkin, että kouluissa keskustellaan edelleen EE:tä lähempänä olevista asioista. Lisäksi virallista koulutusjärjestelmää hallitsevat tiedon välittämiseen perustuvat ohjelmat. Niiden arvo on faktojen ja tietojen tarjoamisessa, joilla voidaan vaikuttaa oppilaiden ajattelutapojen ja käyttäytymisen muuttamiseen. Tätä lähestymistapaa olisi kuitenkin täydennettävä ohjelmalla, joka mahdollistaa taitojen ja pätevyyksien hankkimisen, jotka päättävät reagoida vastuullisesti sosio-luonnollisessa ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

On syytä todeta, että Puolassa on monia organisaatioita, jotka tarjoavat erittäin mielenkiintoisia kestävän kehityksen koulutusohjelmia, joihin osallistuu myös muita organisaatioita monet oppilaat ja opettajat osallistuvat näihin ohjelmiin. Silti näyttää siltä, että tämä on koulutusta "harrastajille", jota annetaan vain niille kouluja, joiden rehtorit ovat tietoisia kestävän kehityksen kysymyksistä ja avoimia niille. Koulun tehtävänä ei kuitenkaan ole koulu kestävän kehityksen instituutiona, joka vaikuttaa oppilaisiin kokonaisvaltaisen kestävän toimintakehityksen kautta ja joka sitouttaa

oppilaat, kannustaa heitä pohtimaan reflektiivisesti ja ryhtymään toimiin kestävän kehityksen puolesta sekä koulussa että henkilökohtaisessa elämässään.

KYPROS: Vuoden 2017 ensimmäisestä VNR:stä kuluneen ajanjakson aikana ja viisi vuotta jatkuneen voimakkaan talouskasvun ansiosta Kypros on osoittanut edistystä useimmissa kestävän kehityksen tavoitteita koskevissa indikaattoreissa, vaikka se on edelleen EU:n maiden joukossa huonolla sijalla. Kypros suoriutuu hyvin köyhyyden vähentämisessä, hyvän terveyden turvaamisessa ja korkea-asteen koulutuksen korkeassa tasossa, mutta jää jälkeen laadukkaan koulutuksen osalta. Se on monia EU-maita edellä sukupuolten palkkaerojen suhteen ja osoittaa jonkin verran parannusta naisten määrässä johtotehtävissä. Toisaalta Kypros kokee EU:n suurimman maahanmuuttajatulvan, sillä turvapaikkahakemusten määrä nousi 8746:een vuonna 2019, kun EU:n keskiarvo on 1411 hakemusta.

Ympäristön osalta Kyproksen saavutukset ovat useimmissa kestävän kehityksen tavoitteissa EU:n keskiarvon alapuolella. Vakavia haasteita on kestävän maatalouden, puhtaan veden ja sanitaation osalta. Kypros on edelleen jäljessä kohtuuhintaisen ja puhtaan energian, vastuullisen kulutuksen ja tuotannon sekä ilmastotoimien osalta. Tiedot osoittavat kuitenkin jatkuvaa parannusta useimpien ympäristötavoitteiden saavuttamisessa, mikä heijastaa kohdennettujen hallituksen politiikkojen ja aloitteiden tuloksellisuutta. (VNR, 2021)